

voud worden verhoogd.

Het Staatsbewind besluit conform, nog op diezelfde 26 februari 1802. Dat leidt ertoe dat als het ware wordt 'geplunderd' - tijdelijk, overigens - de kas van de Raad der Aziatische Bezittingen en Etablissementen, een soort ministerie voor de Oost- en Voorindische koloniën, te Amsterdam. In de hoofdstad werd de vroegere Agent van Financie I.J.A. Gogel ingeschakeld. Gogel⁷⁾, een financieel genie, woonde in Amsterdam sinds zijn aftreden in 1801 als Agent van Financie en hield zich bezig met allerhande financiële zaken.

In de Maasstad had omstreeks 1754 Jan Havelaar de kassiersfirma J. Havelaar opgericht. In 1781 komt zijn zoon Jan jr. in de onderneming, die sindsdien Firma Jan Havelaar en Zoon heet. In 1793 wordt ook zoon Pieter firmant⁸⁾. De firma heeft zich dan ontwikkeld tot een der vooraanstaande kassiersbedrijven in de stad. Met de autoriteiten in Den Haag bestaan goede contacten. 'Dat gaat goed mis als we blijven stilzitten', moeten de broers Havelaar hebben gedacht toen zij eind februari 1802 merkten hoe de geldschaarste het betalingsverkeer en daarmee de handel dreigde lam te leggen. Dichtbij hun kantoor op de Boompjes bevond zich de Raad der Marine, met een steeds redelijk gevulde kas voor scheepsreparaties en uitbetaling van gages. De firma kwam op het idee om met van de Marine te lenen contant geld wissels te disconteren, teneinde daardoor de markt die liquiditeit te bieden die door de onverwachte overtekening van de lening ernstig was aangetast. Die overtekening was het effect van de mogelijkheid om direct in contanten vol te storten. Dat was vanwege de geboden korting kennelijk aantrekkelijk voor velen met een ruime kas. De Rotterdamse kassier heeft met zijn plan terecht voorzien dat de handel aldus zou weten dat men in deze tijden van wisselproblemen en weinig cash kon aankloppen bij de firma Havelaar. Het familierelaas⁴⁾ schetst de gang van zaken:

'In den jare 1793 associeerde Ian Havelaar zich met zijnen broeder Pieter Havelaar als Makelaars en Kassiers en dreven hunne zaken met voordeel en genoegen.

In den jare 1802 was er eene algemeene schaarsheid van Contant geld in ons land, veroorzaakt door eene negotiatie door het 's Landsbestuur gedaan, met eene groote premie voor diegene die contant betaalde en waardoor in korten tijd interessante sommen in 's Lands schatkist kwamen, maar ook geen contanten in omloop waren, hetgeen in Amsterdam en Rotterdam bijkans allen handel stremde. Een of ander middel diende in het